

KODEKS ČASTI HRVATSKIH NOVINARA

OPĆA NAČELA

Pravo na informaciju, slobodu izražavanja i kritiku jedno je temeljnih prava svakoga ljudskog bića bez obzira na spol, rasu, nacionalnu pripadnost, vjeroispovijest i političko opredjeljenje. Iz tog prava javnosti da upoznae činjenice i mišljenja proizlazi i cjelina obaveza i prava novinara.

U svojem radu novinari su dužni braniti ljudska prava, dostojanstvo i slobodu, uvažavati pluralizam ideja i nazora, pridonositi jačanju pravne države i kao demokratski dio javnosti sudjelovati u kontroli nad djelovanjem vlasti i politike.

Novinari se pridržavaju Ustava i pozitivnih zakona Republike Hrvatske, Statuta i akata Međunarodne federacije novinara (IFJ) kao i akata Savjeta Europe o slobodi izražavanja i informiranja i ljudskim pravima.

Novinari njeguju kulturu i etiku javne riječi i uvažavaju dostignuća i vrijednosti napredne civilizacije.

Svi članovi HND obavezni su pridržavati se najviših profesionalnih i etičkih načela.

Ovaj kodeks mjerilo je takvih načela, te istodobno štiti neotuđiva prava pojedinaca i pravo javnosti na informaciju.

PRAVA I DUŽNOSTI

1. U obavljanju svojeg posla i djelovanja novinar se mora rukovoditi općim načelima i etikom novinarskog poziva.

Polazeći od načela da su u demokratskom društvu javna glasila slobodna, samostalna, istraživačka i otvorena za različita mišljenja, novinar za svoj rad snosi odgovornost pred javnošću, zakonom i pred svojom profesionalnom organizacijom.

2. Iznošenjem samostalnoga i kritičkog stava u traganju za istinom kao osnovnim načelom u profesionalnom radu, novinar aktivno sudjeluje u stvaranju javnog mnijenja i kolektivnom rasuđivanju o stvarima koje se tiču svijetu.

3. Novinar kao i svaki građanin ima pravo na svoje političko i drugo opredjeljenje i angažiranje.

U svojem djelovanju on poštuje profesionalnu distancu prema aktualnim zbivanjima, što je jedan od uvjeta za objektivno, profesionalno izvještavanje o događajima.

4. Novinar je obavezan iznositi istinitu, uravnoteženu i provjerenu informaciju. On navodi osobe ili ustanove od kojih je dobio podatak, informaciju ili izjavu. Ima pravo i da ne otkrije izvor informacije, ali za objavljeni podatak snosi moralnu, materijalnu i krivičnu odgovornost.

5. Novinar ima pravo pristupa svim izvorima informacija kao i pravo da slobodno istražuje sve činjenice koje uvjetuju javni život.

Bude li novinar neopravdano spriječen da dođe do tražene informacije, ima pravo o tome obavijestiti javnost.

6. Novinara obvezuje zakonska odredba o čuvanju, državne tajne. Novinar poštuje embargo na objavljivanje informacije.

Ako su prema njegovoj procjeni, navedena ograničenja zloupotrebljena za zatvaranje informacija, novinar na to upozorava nadležne osobe.

7. Pri izvještavanju, a posebno u komentarima i polemičkim tekstovima, novinar je dužan poštivati etiku javne riječi i kulturu dijaloga, te uvažavati dostojanstvo i integritet osobe s kojom polemizira.

8. Rad novinara podložan je kritici javnosti. Novinar i uredništva obvezni su da se pažljivo odnose prema svim prijedlozima, preporukama, primjedbama i kritikama koje im se upućuju i o tome su dužni povremeno obavještavati javnost.

9. Pravo je i dužnost novinara da se zauzima za slobodan protok informacija.

10. Novinar poštuje autorstvo drugih novinara i ostalih sudionika u javnom informiranju. U svojim prilogima navodi imena drugih autora čijem se tekstovima koristi.

11. Skraćeni ili izmijenjeni prilozi-tekstovi, koji mijenjaju osnovni smisao teksta mogu se objaviti samo uz znanje i odobrenje autora. Dođe li do nesuglasnosti, autor ima pravo povući svoj prilog-tekst i potpis.

12. Prilog-tekst bez imena autora i tekst-prilog objavljen pod pseudonimom smatraju se uredničkim.

13. Plagijat je nespojiv s novinarskim Kodeksom.

14. U nastojanjima da dođe do informacije, fotografije, snimka ili dokumenta novinar ne smije koristiti nelojalna i nezakonita sredstva.

15. Član novinarske organizacije ima pravo odbiti radni zadatak ukoliko je on u suprotnosti s odredbama ovoga Kodeksa, odredbama Statuta novinarske organizacije ili profesionalno-etičkim standardima novinarskog posla.

16. Novinar treba štiti čovjekovu intimu od neopravdanog ili senzacionalističkog otkrivanja u javnosti. Novinar je obavezan poštivati svačije pravo na privatni i obiteljski život, dom, zdravlje i prepisku (intersubjektivnu komunikaciju). Objavljivanje podataka koji narušavaju nečiju privatnost, bez nečije privole, mora biti opravdano interesom javnosti. Korištenje sredstava za snimanje izdaleka osoba u njihovom privatnom okruženju i privatnom posjedu, a bez njihova odobrenje, neprihvatljivo je. Urednici ne smiju objavljivati materijale suradnika koji ne poštuju ta pravila.

Posebna se pozornost i odgovornost zahtijeva kad izvještava o nesrećama, obiteljskim tragedijama, bolestima, djeci i malodobnicima, u sudskim postupcima, poštuje pretpostavku (presumpciju) nedužnosti, integritet, dostojanstvo i osjećanje svih stranaka u sporu. U političkim sukobima treba uvažavati građanska prava i slobode sudionika te nastojati ostati nepristran.

17. Novinar ne smije intervjuirati ni fotografirati dijete (do 14 godina) o pitanjima njegova života ili života druge djece bez nazočnosti roditelja ili drugog odraslog odgovornog za dijete.

S učenicima se ne smije razgovarati niti ih se smije fotografirati u školi bez odobrenja školskih službi. Djeci i mladim maloljetnicima (od 14 do 16 godina) ne smije se plaćati za obavijesti niti se smije plaćati njihovim roditeljima ili skrbnicima, osim ako to nije u interesu djeteta.

18. Novinar ne smije otkriti identitet djece upletene u slučajeve seksualnog zlostavljanja, bez obzira jesu li svjedoci ili žrtve.

U novinskim izvještajima (i drugim prilogima) o slučajevima seksualnog zlostavljanja djece sve formulacije moraju biti takve da:

- a) dijete i maloljetnik ne mogu (ni izravno ni neizravno) biti identificirani
- b) identificirana može biti samo odrasla osoba.

19. Novinari moraju izbjegavati objavljivanje detalja i pejorativne kvalifikacije o rasi, boji kože, vjeri, spolu ili seksualnoj orijentaciji kao i o bilo kojoj fizičkoj ili mentalnoj manjkavosti ili bolesti ukoliko to nije relevantno za javni interes.

20. Novinar se ne smije baviti poslovima koji ugrožavaju njegovu samostalnost prosuđivanja i smanjuju objektivnost u objavljivanju istinitih činjenica i narušavaju njegov novinarski dignitet.

Novinar ne smije objavljivati informacije radi stjecanja osobne materijalne koristi (mito, korupcija i slično).

21. Novinar i novinarska organizacija čuvaju ugled, dostojanstvo i integritet svoje profesije, surađuju među sobom i njeguju kolegijalne i drugarske odnose kao i profesionalnu solidarnost.

22. Novinar ne smije biti autor plaćenih reklamnih i drugih propagandnih napisa.

U medijima nije dopušteno prikriveno oglašavanje i promidžbeni novinarski tekstovi. Nije dopušteno prepletanje i povezivanje novinarskih tekstova i oglasa.

Oglasi i svaka plaćena informacija moraju se jasno i nedvojbeno razlikovati od drugih novinarskih tekstova tako da gledatelju, čitatelju i slušatelju bude jasno prepoznatljivo da je riječ o oglasu. Oglasi koji su pripremljeni kao novinarski uradci moraju biti jasno označeni vidnom oznakom *Oglas* ili *Plaćeni oglas*.

Promidžbene agencije i oglasni odjeli medijskih kuća trebaju poštivati načela Kodeksa i ne zloupotrebjavati novinarski prostor.

23. Novinar mora izbjegavati situacije koje bi ga mogle dovesti do sukoba interesa, posrednog ili neposrednog, vidljivog ili nevidljivog, kako ne bi kompromitirao ni sebe ni novinarsku profesiju.

Novinar se mora odreći darova, usluga ili nagrada. Mora izbjegavati plaćena putovanja i druge pogodnosti, dodatno zapošljavanje, rad u politici, svaki angažman u državnim ili drugim javnim institucijama koji bi mogao umanjiti ili dovesti u pitanje njegovu vjerodostojnost kao i vjerodostojnost novinarske profesije, te izbjegavati situacije koje mogu stvoriti dojam o njegovoj pristranosti.

Novinar ne smije za osobne interese zloupotrijebiti informacije o financijskim kretanjima koje je dobio obavljajući posao. Ako trguje vrijednosnim papirima o kojima izvještava, to mora javno obznaniti.

Novinar mora otkloniti pogodnosti koje nude oglašivači ili interesne skupine i oduprijeti se pokušajima da utječu na njegovo izvještavanje.

Mogući sukob interesa novinar mora otkriti javnosti, u suprotnom ne smije izvještavati ni komentirati događaje i teme kod kojih je moguć sukob interesa.

ZAVRŠNE ODREDBE

Novinar koji radi u skladu s ovim Kodeksom uživa podršku svojeg uredništva i svoje profesionalne novinarske i sindikalne organizacije. Statutom Hrvatskoga novinarskog društva određene su sankcije za povredu Kodeksa.

Uredničkim aktima utvrđuje se i odgovornost u svezi provođenja Kodeksa za novinare koji nisu članovi Hrvatskoga novinarskog društva, a odnosi se to na autora i urednika svakoga objavljenog teksta, bez obzira na to bio on član uredništva, slobodni novinar ili vanjski suradnik.

Za zaštitu i primjenu Kodeksa nadležno je Novinarsko vijeće časti Hrvatskoga novinarskog društva.

Kodeks časti hrvatskih novinara s izmjenama i dopunama stupa na snagu danom usvajanja na 47. Skupštini Hrvatskoga novinarskog društva održanoj 17. studenog 2006. godine u Opatiji.

Predsjednik HND

Dragutin Lučić